

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра педагогіки та методики навчання іноземних мов

Курсова робота

з педагогіки на тему: Розвиток інклюзивної освіти в Україні

студентки групи СОа 19-21

філологічного факультету освітніх технологій,
спеціальності 014 Середня освіта,

Корицької Марії Олексіївни

Науковий керівник –

канд. пед. наук, доцент Кудіна В. В.

Кількість балів –

Національна шкала –

Оцінка ЄКТС –

Члени комісії: _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	5
1.1 Історія виникнення інклюзивної освіти в Україні.....	5
1.2 Функції інклюзивної освіти.....	9
1.3 Класифікації інклюзивної освіти.....	13
РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	16
2.1 Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні.....	16
2.2 Сучасні підходи до вивчення іноземної мови школярами з особливими освітніми проблемами.....	20
ВИСНОВКИ.....	24
РЕЗЮМЕ.....	26
RESUME	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	28
ДОДАТКИ	30

Список скорочень

1. ІІР – індивідуальна програма розвитку.
2. ООП – діти з особливими освітніми потребами.
3. ІРЦ – інклюзивно-ресурсний центр.
4. ПМПК – психолого-медико-педагогічний консиліум.

ВСТУП

Інклюзивна освіта – це не лише ефективний, але й необхідний інструмент для забезпечення рівних можливостей всім дітям у навчанні та розвитку необхідних для майбутнього життя навичок. Вона сприяє не лише присутності дітей у закладах освіти, а й їхньому активному включенню в колектив, розвитку здібностей і здатності ефективно спілкуватися.

Актуальність теми. Вивчення проблем інклюзивної освіти в Україні зростає щодня, враховуючи важливі тенденції розвитку сучасного суспільства. У світлі глобальних змін у сфері освіти, питання створення ефективної системи включення учнів з різними освітніми потребами стає крайньою важливим. Дана курсова робота присвячена дослідженню актуальних питань інклюзивної освіти в Україні з фокусом на початковій школі.

Важливість обраної теми детально обумовлюється потребою у створенні рівних можливостей для всіх учнів, незалежно від їхніх особливостей і потреб. Зосереджуючись на інклюзивній освіті у початковій школі, у курсовій роботі розглядається період ключового формування основ освіти та соціалізації.

Інклюзивна освіта у початковій школі сприяє розвитку позитивного ставлення до різноманітності та взаєморозуміння між учнями, формує вміння співпрацювати та взаємодіяти в умовах різноманіття. Кожен учень отримує можливість взаємодіяти з однолітками, які можуть мати різні особливості та навички, що стимулює розвиток емпатії та підтримки.

Отже, інклюзивна освіта у початковій школі не лише забезпечує рівні можливості для всіх учнів, але і сприяє формуванню толерантного та відкритого суспільства, підготовлюючи нове покоління до життя в світі.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій у галузі інклюзивної освіти свідчить про значний інтерес вчених як в Україні, так і за кордоном. Починаючи з 1990-х років, дослідження шляхів розвитку інклюзивної освіти привертало увагу багатьох вчених, серед яких Войтовська А., Волошина О., Литовчинко С., Колупаєва А., Таранченко О., Коноз О., Порошенко М., та інші. Вони присвячували свої дослідження аналізу включення дітей із особливими потребами у загальноосвітні навчальні заклади. Зазначається, що ці вчені вивчають проблеми та виклики, які виникають при залученні цільової аудиторії до процесу навчання, розглядаючи різні аспекти їхньої соціальної і академічної інтеграції. Їхні дослідження становлять важливий внесок у розуміння та подальший розвиток інклюзивної освіти як національно, так і світового.

Постановка проблеми полягає в ідентифікації невирішених аспектів інклюзивної освіти та змінах в підходах до неї. Акцент роботи на історії виникнення, функціях та класифікаціях інклюзивної освіти спрямований на розкриття еволюції цієї системи в Україні.

Зокрема, важливим аспектом є виявлення ключових тенденцій у розвитку інклюзивної освіти, які можуть впливати на формування сучасного освітнього середовища. Дослідження має на меті визначити етапи становлення інклюзивної освіти в Україні, розкриваючи історичні обставини, які сприяли її виникненню та етапам поетапного розвитку.

Крім того, важливо врахувати роль ключових учасників цього процесу, таких як педагогічні працівники, батьки, учні та інші зацікавлені сторони. Аналіз їхнього ставлення та взаємодії з інклюзивною освітою дозволить визначити проблеми та можливості, що виникають у процесі впровадження інклюзивних практик.

Об'єктом курсового дослідження є інклюзивна освіта на рівні початкової школи.

Предметом курсової роботи є шляхи реалізації інклюзивної освіти в Україні.

Мета дослідження розглядається в двох важливих аспектах: теоретичному та практичному. У теоретичній частині визначається загальний теоретичний склад інклюзивної освіти, який включає в себе аналіз концепцій, підходів та принципів, що лягли в основу цього педагогічного напрямку. Ретельний розгляд теоретичних аспектів дозволяє отримати глибше розуміння сутності інклюзивної освіти та визначити її ключові компоненти.

З іншого боку, практична частина дослідження зосереджена на шляхах реалізації інклюзивної освіти у початковій школі. Детальний аналіз практичних аспектів інклюзивної освіти допомагає визначити найефективніші підходи та вдосконалювати методи роботи з учнями з різними потребами.

Таким чином, поєднання теоретичного та практичного дослідження сприяє глибшому розумінню інклюзивної освіти як концепції та її реалізації в конкретному навчальному середовищі, сприяючи подальшому розвитку цього важливого напрямку в освіті.

Для досягнення мети курсової роботи поставлені конкретні завдання, що включають вивчення історії виникнення інклюзивної освіти в Україні, аналіз функцій та класифікацій цієї системи, а також розгляд особливостей впровадження інклюзивного навчання в початковій школі.

Для здійснення аналізу та отримання наукових висновків у роботі використані різноманітні методи дослідження, такі як літературний аналіз, порівняльний аналіз.

Курсова робота складається з двох основних розділів. Розділ 1 присвячений аналізу актуальності проблем інклюзивної освіти в Україні, включаючи історію виникнення, функції та класифікації. Розділ 2 розглядає шляхи реалізації інклюзивної освіти в початковій школі, зокрема особливості впровадження інклюзивного навчання та підходи до вивчення іноземної мови учнями з особливими освітніми проблемами.

В заключній частині курсової роботи формуються висновки, які узагальнюють отримані результати, вказують на можливі напрямки подальших досліджень.

РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1.1 Історія виникнення інклюзивної освіти в Україні

Становлення інклюзивної освіти в закладах освіти різних типів та системи освіти для осіб з порушеннями розвитку в Україні в цілому можна розглядати як складний, різноманітний та динамічний процес, що визначається не лише історичними факторами, а й сучасними потребами суспільства в інклюзивному середовищі.

Згідно з «Положення про інклюзивно-ресурсний центр» (2017). Включення лише осіб, які мають "інвалідність" - ступінь втрати здоров'я через хворобу, фізичні порушення або вроджені вади, які, контактують з навколишнім середовищем, можуть спричинити обмеження в процесі здійснення життєвих функцій людини. Люди з інвалідністю визначені як особи, які мають довготривалі фізичні, психологічні, розумові або сенсорні відхилення, що можуть заважати їхній повноцінній та активній соціальній діяльності нарівні з іншими людьми. Водночас, діти, які мають потребу в інклюзивній освіті, не мають інвалідності, але мають ООП.

Навчальні заклади відіграють особливу роль у розвитку інклюзивної освіти. Таким чином, у кожній школі повинна бути спільна і колективна відповідальність за успішність чи неуспішність усіх учнів. Відповідальність за процес навчання дітей з ООП повинен поділяти не окремий вчитель, а педагогічний колектив. Батьки є основними учасниками процесу навчання дитини з ООП і, за можливості, вони повинні отримувати доступ до навчання, яке вони бажають для своїх дітей. Батьків варто залучати до освітньої участі як вдома, так і в школі, де вони можуть навчитися дієвим способам організації

позаурочної діяльності, а також моніторингу та надання допомоги в навчанні їх дітей.

Проаналізувавши роботу Коноза та Степанової (2021) країни-учасниці забезпечують для інвалідів надають їм можливості для набуття необхідних соціальних і повсякденних умінь і навичок з урахуванням їхньої повноцінної та рівноправної участі в освіті; заохочують застосування шрифту Брайля, інших друкованих, адаптивних і альтернативних методів, засобів і стилів спілкування; гарантують, що навчання осіб, у тому числі дітей, які є сліпими, слабочуючими або мають порушення слуху, здійснюється найбільш прийнятними для них мовами, методами і формами спілкування. Щоб особи з інвалідністю отримували можливість доступу до вищої освіти, професійно-технічної підготовки, системи освіти для осіб з обмеженими можливостями та освіти впродовж життя без жодної несправедливої дискримінації та на рівних засадах з рештою осіб. Для досягнення цієї мети держави-учасниці вживатимуть засобів для надання особам з обмеженими фізичними можливостями розумного адаптаційного пристосування.

Орієнтуючись на дослідження Хмельницької і Самойленко (2020) про концепцію освіти осіб з порушеннями розвитку в Україні з початку XIX століття відображає період значного освітнього розвитку і впровадження прогресивних підходів у навчанні. Поява приватних закладів спеціальної освіти для глухих, сліпих та дітей з порушеннями розумового розвитку свідчить про зростаючу увагу суспільства до цієї проблеми. Ці заклади практикували передові методи навчання, які відповідали західноєвропейським стандартам. Важливими принципами освіти у таких школах були природно-орієнтований підхід, наступність навчання та врахування індивідуальних особливостей дітей. Наприклад, у школах для дітей з порушеннями слуху, крім звукового методу викладання, також використовувалися інші засоби

комунікації, такі як жестова мова чи дактиль, що сприяло кращому засвоєнню навчального матеріалу та підвищувало комфортність для дітей (с. 177-182).

На основі довготривалого дослідження дітей з порушеннями розвитку М. Тарасевич (1922) розробив власну систему класифікації. Він припускає, що діти з різними психофізичними відхиленнями утворюють групу дефективних дітей. Цю групу він розширює також на дітей, у яких немає фізичних аномалій, але є специфічні особливості у психофізичній організації чи захворювання, що гальмують розвиток особистості. М. Тарасевич наголошує на тому, що різні форми дитячої дефективності не є однаковими з педагогічної та соціальної точок зору. Тарасевич аналізував вторинні прояви порушень та ряд чинників, які формують та ускладнюють образ порушень.

У 1989 році було прийнято Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про права дитини, яка вперше в історії міжнародного правового законодавства визначила пріоритети інтересів дітей з вадами. Україна перейшла до реалізації моделі інклюзивної освіти практично визначивши це шляхом підписання Конвенції ООН про права дитини у 1991 році. Цей документ встановлює вимоги до держави стосовно приведення національного законодавства у відповідність до цієї "всесвітньої конституції прав дитини", яка гарантує право на освіту на основі рівних можливостей (с. 19 – 20).

Протягом періоду з 1991 по 2016 роки в Україні спостерігалися значні зміни у сфері освіти дітей з особливими потребами, переходячи від інституалізації до інклюзії. Суспільні процеси пов'язані з інтеграцією до європейської освітньої області, спричинили розділення на кілька етапів розвитку освітньої системи для цієї категорії дітей.

Перший етап (1991–2000 рр.) відзначався початком спеціальної освіти в Україні після підписання декілька міжнародних документів щодо прав людини та визнанням права на освіту для всіх громадян та дітей з особливими

потребами. Основною рисою цього періоду було "державоцентричне" функціонування освітньої системи з акцентом на регламентацію освітнього процесу у спеціальних закладах.

Другий етап (2001–2010 рр.) характеризувався спробами перетворення закладів спеціальної освіти з інерційного режиму на інноваційний та активізацією інтеграції дітей з особливими потребами до загальноосвітніх навчальних закладів на фоні зміцнення інклюзивної освіти у демократичних країнах.

Третій етап (з 2011 року до сьогодні) характеризується головною ідеєю в покращенні спеціальних навчальних закладів та впровадженні інклюзивної освіти в Україні. На тлі зменшення загальної кількості дітей з інвалідністю та зменшення їхнього числа у спеціальних загальноосвітніх закладах відбулося значне зростання інклюзивної освіти.

Відповідно, у всіх загальноосвітніх навчальних закладів з інклюзивним форматом навчання функціонує колектив соціально-педагогічного супроводу, який здійснює діагностику порушень психофізичного та інтелектуального розвитку дітей та надання їм відповідних спеціальних навчальних послуг. До команди включені помічник вчителя, педагоги, дефектологи та батьки. За необхідності учні з ООП мають змогу скористатися професійною медично-соціальною підтримкою.

1.2 Функції інклюзивної освіти

Перед тим, як розкрити поняття "інклюзивна освіта", слід розкрити значення термінів "інклюзія", "інклюзивне суспільство" та "інклюзивна освіта", оскільки вони суттєво взаємопов'язані з терміном "інклюзивна освіта".

Поняття "інклюзія" має значення "включення" або "приєднання". Він був повністю перекладений з англійської мови, але не має точного перекладу. Англійські однокореневі слова перекладаються як "'include" - включати, залучати; "including" - включати; "inclusive" - включати, охоплювати, містити".

Зазначений поняття нещодавно з'явився в соціально-педагогічній сфері, і тлумачать його науковці неоднозначно. Зокрема, Миськів (2013) стверджує, що інклюзія - це процес зростання рівня активності залучення всіх дітей до соціального життя та різноманітних соціальних проектів і заходів. А. Колупаєва тлумачить її як цілісну навчально-виховну систему, що забезпечує адекватну освітню підготовку для всіх учнів; повноцінне включення дітей з різними можливостями в різноманітні сфери навчальної програми, доступні для інших учнів у загальноосвітньому навчальному закладі. Водночас необхідно зазначити, що в цьому визначенні розглядається лише навчально-освітній аспект .

За визначенням Національної Асамблеї осіб з інвалідністю України, інклюзія - це державна стратегія та механізм, що гарантує повноцінну інтеграцію всіх представників громадськості в усі аспекти життєдіяльності суспільства. У цьому контексті ми вважаємо, що інклюзія - це складна концепція, яка містить у собі соціальну та навчально-освітні компоненти. Розвиток соціальної інклюзії є наслідком становлення нової моделі соціальної сфери, яка базується на принципах розвитку держави та суспільства, що базуються на принципах соціальної моделі інвалідності. Результатом розвитку

цієї концепції є забезпечення соціальної рівноправності, яка дає змогу всім без виключення особам з інвалідністю на рівних брати участь у громадському житті та усвідомлювати власну вагомість.

Розглянувши підручник Порошенко М. (2019), можна дійти висновку, що поняття "соціальна інклюзія" увійшло в широкий обіг ще наприкінці 1980-х років. Соціальна інтеграція - це комплекс заходів, направлених на надання особам, які перебувають під загрозою бідності та соціальної ізоляції, необхідних умов та засобів для повноцінної активної участі в політичному, громадському та духовному житті, а також для забезпечення рівня життя та благополуччя, що відповідає міжнародним стандартам у сфері охорони здоров'я та безпеки життєдіяльності. Діяльність країн за принципами забезпечення соціальної інклюзії має гарантувати, що громадяни мають більше шансів брати участь у процесі формування та ухвалення рішень, які їх безпосередньо впливають, а також здійснювати свої фундаментальні права (с.300) .

Необхідно зазначити, що навчальний напрямок інклюзії передбачає два вектори. Перше - це покращення загальноосвітнього рівня для всіх представників суспільства в умовах забезпечення повноцінного надання освітніх послуг всім без винятку українцям. Другим напрямом розвитку освітянського аспекту розвитку інклюзії є подолання соціального виключення людей з особливими потребами. Впевненість у необхідності освіти як підґрунтя для формування людського суспільства та фундаментального права людини є підставою для появи концепцій "інклюзивної освіти" та "інклюзивного навчання".

Спираючись на закон України « Про порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» (2021), можна стверджувати, що в Україні реалізація концепції інклюзивного виховання з'явилася значно

раніше за впровадження інклюзивного навчання. На сьогодні дитина з ООП має можливість отримувати освіту у загальноосвітніх навчальних закладах, але не можна сказати, що загалом усунуто перешкоди у вигляді адміністративних перепон, а по завершенню навчання у такому навчальному закладі для випускника з особливими освітніми потребами не скрізь доступне місце у загальноосвітній школі. Отже, державна стратегія реалізації інклюзивної освіти має починатися з системи дошкільного виховання і передбачати низку різноманітних кроків, не зосереджуючись на якійсь одній точці - ДНЗ чи школі. Також робота з інклюзивної освіти має здійснюватися не з моменту відкриття навчального року, а набагато раніше, починаючи з дошкільного навчального закладу. Інклюзивне виховання - це цілісний процес формування кожного підростаючого покоління, незважаючи на рівень соціально-психофізичного розвитку, як унікальної індивідуальності в рамках суспільства з інклюзивною формою навчання.

Інклюзивна освіта - оснований на принципі забезпечення основоположного конституційного права дитини на освіту та здобуття її за зареєстрованим місцем проживання система освітніх послуг, яка забезпечує здобуття освіти дитиною з порушеннями психофізичного розвитку в загальноосвітньому навчальному закладі. Спираючись на роботу Миронової (2020) можна виділити основні принципи та функції інклюзивної освіти.

На основі принципи інклюзивної освіти:

- принцип безбар'єрності - передбачає формування безперешкодних умов для отримання особами з інвалідністю доступу до всіх типів і різновидів освіти на основі створення та ухвалення обов'язкових для виконання нормативно-правових норм, які передбачають дотримання зазначеного принципу;

- принцип соціалізації - забезпечення включення осіб з ООП у суспільний навчальний процес;
- принцип рівності - рівноцінність та рівноправність людей, незважаючи на їхні можливості, ступінь фізичного та психологічного розвитку, стан здоров'я та досягнень, кожна особа повинна мати змогу здобувати та удосконалювати свої знання та вміння;
- принцип науковості - здійснення дослідницької діяльності та розвиток науково підтверджених програм з метою пошуку можливостей для упровадження інклюзивної освіти;
- принцип співпраці - поширення інформації про успішні глобальні зразки інклюзивної освіти, обмін досвідом та використання їх у своїй діяльності;
- принцип просвітництва - активне впровадження інформації про потребу включення людей з ООП у загальноосвітній простір;
- принцип універсальності - забезпечення освітніх можливостей для осіб з ООП, незважаючи на вид та формування порушення функцій організму;
- принцип відповідальності - забезпечення країнами реалізації на національному рівні заходів з інклюзивної політики.

Окрему увагу необхідно приділити функціям інклюзивної освіти. Функції інклюзивної освіти - це головні напрямки, за допомогою яких здійснюється інклюзивна освіта.

У контексті реалізації інклюзивної освіти у всьому світі можна виділити декілька таких функцій:

- функція універсалізації - надання рівних можливостей особам з ООП брати участь у різних видах суспільної активності та користуватися будь-якими видами послуг, орієнтованими на широку громадськість;

- функція соціалізації - передача особам з ООП базових умінь і практичних навичок культурного надбання, набуття ними широкого спектру суспільних якостей;
- виховна функція буває загальною та конкретною. Загальновиховна функція передбачає створення сприятливого відношення в суспільстві до людей з інвалідністю, прийняття цієї соціальної верстви як рівноправної категорії (с.176).

Велика кількість людей з обмеженими можливостями, попри намагання їхніх рідних, спеціалістів та суспільства виховувати та розвивати їх, все одно залишаються не готовими до участі в соціальному та культурному житті, коли вони стають дорослими. Водночас, наукові дослідження і досвід показують, що кожна людина з обмеженими можливостями здоров'я може за належних обставин бути повноправним учасником суспільства і повноцінною особистістю, повноцінно розвиватися морально і самостійно задовольняти свої потреби та бути максимально корисною для суспільства.

Введення інклюзії в систему загальноосвітнього навчання не може пройти непоміченим або нейтральним для цієї самої системи. Намагання створити разом дві системи, які протягом значного часу функціонували і розвивалися відокремлено - особливу освіту, що ґрунтується на класифікації, з одного боку, і масову освіту з її концептуальною спрямованістю на досягнення успіху відносно однакових груп учнів, з іншого, - призводить до суттєвих ускладнень у впровадженні інклюзивної освіти.

Освітня ідея інклюзивної освіти ґрунтується на розумінні сутності розвитку дитини в певному освітньому оточенні. Інклюзивна освіта не є заміною корекційної освіти. Вона суттєво доповнює та покращує її можливості. Іншими словами, інклюзивна освіта полягає у формуванні

навчального середовища, яке задовольняє запитам і можливостям будь-якої дитини, незважаючи на порушення її фізичного та психічного здоров'я.

1.3 Класифікації інклюзивної освіти

Освітні труднощі - це проблеми навчального процесу, які безпосередньо сприяють процесу здобуття освіти та рівень навчальних показників дітей певного навчального року, які навчаються у закладі освіти.

У своїй роботі науковець Калініченко (2022) зазначає зміни в українському законодавстві щодо інклюзивної освіти, зокрема, що запроваджується 5 рівнів підтримки для людей з освітніми труднощами:

- 1 рівень – поодинокі незначні труднощі;
- 2 рівень – труднощі легкого ступеня прояву;
- 3 рівень - труднощі помірного ступеня прояву;
- 4 рівень - труднощі важкого ступеня прояву;
- 5 рівень - труднощі найтяжчого ступеня прояву

Ступінь надання підтримки в навчально-виховному процесі в класах з інтегрованим навчанням у закладах загальної середньої освіти - це розмір допомоги в навчально-виховному процесі тимчасового або сталого типу для учнів з ООП згідно з їхніми індивідуальними потребами.

Рівні допомоги надаються особам з порушеннями психофізичного розвитку (особам з ООП), які потребують постійної або тимчасової допомоги в навчальному процесі з урахуванням їхніх індивідуальних потреб для досягнення їхнього освітнього права на здобуття освіти.

Категорії освітніх труднощів:

- Інтелектуальні. Вони здебільшого полягають в обмеженому формуванні передумов розвитку інтелектуальних здібностей (пам'яті, уваги, мислення, мовлення, вольових процесів, мотивації тощо), безпосередньо інтелектуальних здібностей (вміння самостійно обґрунтовувати свої думки,

розмірковувати, формулювати судження, формулювати висновки тощо), а також інвентарю інтелекту (засвоєних знань, сформованих умінь, навичок, навичок діяльності).

- Функціональні (сенсорні, рухові, комунікативні). До них можуть належати певні ускладнення у життєдіяльності в результаті прояву різноманітних аспектів слухових, зорових, рухових та комунікативних функцій (особливості голосу, сприйняття звуків мови на слух, володіння словниковим запасом та граматичними одиницями, навички читання, письма, спілкування та ін.).

- Фізичні. Вони можуть проявлятися в обмеженому виконанні функцій різноманітних органів та кінцівок організму дитини.

- Навчальні. Полягають в обмеженнях чи особливостях прояву різних ступенів довільної форми діяльності (письмо, математичні дії і т.д.).

- Соціальна адаптація (особисті труднощі, проблеми з оточуючим середовищем) або соціокультурна (спілкування з носіями інших культур, сприймання необхідної інформації за допомогою мови жестів тощо).

Необхідно усвідомити, що виявлені під час огляду індивідуальні особливості можуть виявлятися у формі особливих складнощів, проте не є перешкодою для засвоєння знань у загальноосвітньому навчальному закладі, не отримують статусу особливих навчальних потреб, а отже, не вимагають особливого пристосування до навчального простору.

Спираючись на роботу Чекана (2022), можна виділити наступні рівні підтримки:

- **Перший рівень:** забезпечується згідно з відповідним рішенням школи. Зокрема, формується група взаємопідтримки, яка приймає ухвалу про

забезпечення дитини першим рівнем підтримки та складає окрему програму розвитку дитини (ІПР). Підтримка надається силами та засобами самого навчального закладу. Він не вимагає формування інклюзивного класу та запровадження посади помічника вчителя. Натомість чисельність таких осіб у навчальному закладі не є обмеженою. Будь-яке окреме фінансування не передбачено.

- **Другий рівень:** передумови для формування окремого інклюзивного класу та запровадження ставки помічника асистента вчителя. Додатково на цьому етапі необхідно розробляти не лише окремий поетапний план індивідуального розвитку, як на початковому рівні, а й формувати окремий індивідуальний навчальний план.
- **Третій рівень:** до категорії середнього ступеня складності, тому в класі може бути не більше ніж двоє дітей. Фахівці можуть порекомендувати, окрім помічника вчителя, залучити асистента дитини. На придбання необхідного обладнання спрямовується до 20% бюджету, а для таких дітей передбачається до 4-х корекційних занять на тиждень. У цьому випадку, як і на іншому етапі, дитині може бути потрібна індивідуальна програма адаптації.
- **Четвертий та П'ятий рівні:** у навчальному класі може навчатись тільки один учень з тяжкими (4-й рівень) або найтяжчими (5-й рівень) труднощами. В будь-якому з цих випадків для дитини потрібен помічник вчителя, а крім того, необхідна модифікація або зміна програми навчання, а часом - і навчальних програм. На четвертому рівні - до 6 корекційних занять на тиждень. На п'ятому рівні - максимально 8, крім того дозволяється застосовувати інноваційні та особливі технології навчання, здійснювати заняття з самостійного обслуговування тощо (с.165-169)

2.1 Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні

Закон України «Про освіту» (2017) гарантує кожному рівні умови доступу до освіти та надає право батькам обирати заклад освіти, освітню програму, вид та форму здобуття освіти для своїх дітей .

За умови, якщо батьки дитини з особливими освітніми потребами приймають рішення про навчання за інклюзивною формою, навчальний заклад має створити всі можливі додаткові зручності для забезпечення високої ефективності інклюзивного навчання. Одним із головних напрямків роботи керівника навчального закладу разом із місцевою владою як співзасновниками навчального закладу є забезпечення необхідних умов для отримання учнями з особливими освітніми потребами якісної освіти нарівні з рештою учнів.

Започатковуючи процес введення в навчальному закладі практики інклюзивного навчання, для організатора необхідно добре розумітися на законодавчій основі щодо забезпечення функціонування інклюзивного освітнього простору. Розуміння законодавчої основи є ключовим для правильної роботи та побудови ефективного навчально-виховного процесу. Воно посилює послідовність, чіткість дій, планування та моніторинг отриманих результатів, крім того, виступає засобом убезпечення дітей з ООП від проявів насильства, некомпетентних вимог, упереджень та наказів чи задумів.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України про «Порядок зарахування дітей з ООП до закладів загальної середньої освіти» (2017):

1. Батьки подають заяву та надають висновок інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини,

в якому зазначено наявність особливих освітніх потреб та рівень підтримки дитини.

2. На підставі звернення батьків та заключення комплексної оцінки психолого-педагогічної консультації (далі - ПМПК) про рівень сформованості розвитку дитини очільник закладу освіти має сформувати відповідний інклюзивний клас та забезпечити навчання з огляду на визначений ІРЦ рівень підтримки, рекомендований ПМПК.
3. Після отримання відповідної письмової заяви та документації від батьків дитини про прийняття дитини з ООП до закладу освіти керівник навчального закладу має сформувати відповідний перелік документів на ім'я керівника навчального закладу, а також підготувати необхідні документи на ім'я керівника закладу.

З метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти, заклади освітні мають:

1. працювати зі спеціалістами для організації спеціалізованих освітніх корекційних заходів згідно з індивідуальними навчально-освітніми особливостями дітей;
2. забезпечити сприятливий психологічний та емоційний клімат у навчальному закладі;
3. пристосовувати освітні програми та навчальні плани, фізичну атмосферу, засоби та умови навчання.

У навчальних закладах з інклюзивною формою навчання має надаватися комплекс потрібних послуг згідно з різноманітними освітніми потребами дітей з особливими освітніми потребами.

Організація навчально-виховного процесу дітей з ООП: Організація навчального процесу відбувається за стандартними освітніми програмами, навчальними планами, посібниками та навчально-методичними матеріалами,

що рекомендовані Міністерством освіти і науки для закладів загальної середньої освіти та, за потреби, для спеціальних навчальних закладів.

Для дітей з ООП розклад занять розробляється з огляду на індивідуальні особливості розвитку їхньої навчально-пізнавальної діяльності, з урахуванням показників динаміки продуктивності впродовж робочого дня та тижня, а також з урахуванням вимог санітарно-гігієнічних норм і правил.

Освітній процес відбувається згідно з робочим освітньою програмою закладу загальної середньої освіти. Індивідуальний навчальний план складається з огляду на індивідуальні особливості дітей з особливостями психофізичного розвитку, у тому числі з інвалідністю.

ІПР є обов'язковим документом для забезпечення освітнього процесу всіх дітей з ООП. Щороку для кожної дитини з ООП команда супроводу протягом двох тижнів від початку навчання складає ІПР учня/учениці за формою, визначеною додатком 3 Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти (2021).

Викладач та помічник викладача - це своєрідний союз, узгоджена спільна робота якого є ключовим фактором для успішного навчання дитини з ООП в інклюзивній школі. Тому педагог та його помічник повинні разом займатися підготовкою до уроку, підбирати навчальні завдання, які будуть сприяти засвоєнню учнем теми, за необхідності видозмінювати та пристосовувати навчальні завдання, тим самим гарантуючи однакові умови та рівноцінне залучення всіх учнів до роботи на уроці.

Войтовська (2022) в своїй роботі визначила основні завдання асистента вчителя:

- допомога в навчанні дітям з обмеженими можливостями;

- створення освітнього середовища: помічник вчителя допомагає викладачу організувати освітній простір, який задовольняє навчальні потреби всіх дітей і формує атмосферу доброзичливості та захищеності в класі;
- робота з невеликими класами: помічник вчителя працює з невеликими групами школярів, надаючи кожному з них індивідуальну увагу та необхідну допомогу, в тому числі й учням з високим ступенем успішності;
- сприяти налагодженню взаємодії з батьками та фахівцями: помічник вчителя може стати ключовою особою для батьків дітей з ООП та взаємодіяти з фахівцями інших галузей (логопедом, практичним психологом, соціальним педагогом тощо), що дає змогу надавати весь комплекс супроводу та забезпечувати додатковими ресурсами для дітей з ООП;
- моніторинг та оцінювання успішності дітей: помічник вчителя допомагає педагогу здійснювати моніторинг та аналізувати успішність дітей з порушеннями психофізичного розвитку, що допомагає своєчасно вносити корективи в навчальний план або програму індивідуального розвитку та гарантувати досягнення успіху кожним учнем;
- підтримка викладача: помічник викладача може підтримувати викладача в управлінні класом, гарантуючи безпеку та належний режим у класі, а також допомагаючи з організацією підготовки матеріалів та навчальних ресурсів для процесу навчання.

Окрема група дітей вимагає індивідуального підходу в навчальному просторі, який надаватиме помічник учня, асистент.

Помічник дитини коригує небажану поведінку, надає допомогу в процесі переміщення та задовольняє соціально-побутові вимоги. Втім, на противагу

помічнику вчителя, дитячий помічник надає індивідуальну допомогу дитині. Необхідність в помічнику дитини та підтримці під час інклюзивного навчання визначається у заключенні ІПР.

Функції асистента дитини:

- допомагає дитині в самообслуговуванні;
- підтримує у спілкуванні (зокрема за допомогою жестової мови);
- організовує харчування та пересування;
- забезпечує безпеку та спостереження за станом здоров'я (наприклад, прийом ліків);
- сприяє проведенню дозвілля та організовує денний відпочинок.

Згідно з Наказом МОН України Про затвердження Умов допуску асистента учня (дитини) до освітнього процесу для виконання його функцій та вимог до нього (2021), дітям з ООП надають й інші додаткові індивідуальні психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові освітні послуги

З метою надання відповідних допоміжних послуг психолого-педагогічного та корекційно-розвиткового спрямування занять у закладі керівнику закладу необхідно чітко уявляти, які саме фахівці мають забезпечувати надання цих освітніх послуг окремій дитині з особливими освітніми потребами.

Важливо ретельно ознайомитися з заключенням ІРЦ про проведення всебічної діагностики, в якому вказано, які педагоги мають можливість здійснювати корекційні та навчально-розвивальні заходи.

Ознайомитися з результатами рекомендацій ІРЦ необхідно, але треба усвідомлювати, що група супроводу фахівців психолого-педагогічної служби може коригувати їх, наприклад, у разі виявлення недоречної інформації у звіті, змін у потребах дитини та ін.

Інклюзивний рекомендований список допоміжних соціально-педагогічних та корекційно-розвиткових занять для дітей з особливими освітніми потребами:

- ритміка;
- розвиток мовлення;
- лікувальна фізкультура;
- соціально-побутове орієнтування;
- корекція розвитку;
- орієнтування у просторі;
- розвиток слухового, зорового, тактильного сприймання мовлення та формування вимови;
- корекція зору;
- корекція та розвиток психофізичних функцій, використання елементів: кінезіотерапії, анімалотерапії (іпо-, каніс-, феліно-, орніто-), арттерапії (ізо-, драмо-, казко-, музико-, кіно-, піско-, ігро-, мульт-, фото-, кольоро, пластилінової, танцювальної терапії, психогімнастики), працетерапії, ерготерапії, ароматерапії, Монтессорі-терапії тощо;
- логоритміка та інші.

Тому навчання учнів з ООП повинно включати їхнє включення в спільну життєдіяльність спільно з усіма іншими дітьми.

Для забезпечення організації інклюзивного навчання в школі необхідно мати: кваліфікований педагогічний склад які мають високу кваліфікацію (дефектологи, психологи, вчителі-реабілітологи, соціальні працівники та ін.) невелика чисельність учнів у групах, що забезпечить індивідуальний підхід до кожної дитини; досвід адаптації та спілкування дітей, які вимагають коригування розвитку, у суспільстві.

З урахуванням того, що кожна дитина з порушеннями психофізичного розвитку має можливість самостійного вибору навчального закладу, кожний викладач має володіти певним рівнем розвитку інклюзивної компетентності, що гарантується відповідним рівнем підготовки та необхідним психолого-педагогічним забезпеченням професійної компетентності.

Використання новітніх наукових розробок та доведених нами можливостей, а також обґрунтованих нами функцій, зумовило необхідність впровадження інклюзивної освіти для учнів зазначеної категорії буде сприяти успішного адаптування та позитивних освітніх і коригувальних досягнень.

2.2 Сучасні підходи до вивчення іноземної мови школярами з особливими освітніми проблемами

Сучасна система освітніх послуг та запровадження інклюзивної освіти потребують реформування та нових підходів до викладання англійської мови на всіх її рівнях.

Здібності та вміння дітей з ООП відрізняються, але кожен бажає, щоб його особливості сприймали, усвідомлювали та враховували як викладачі, так і інші учні. Відтак, педагог, у тому числі вчитель англійської мови, повинен знати про потенційні відмінності у процесі навчання та вихованні дітей, які відносяться до окремої групи, постійно співпрацювати з фахівцями психологами, бути обізнаним з індивідуальними особливостями учнів певної групи та вміти пристосовувати до них навчальні програми та технології викладання.

На сьогодні англійська мова набула певного престижу, оскільки це мова міжнародного комунікативного спілкування. У всьому світі спілкуються англійською, нею пишуть, її розуміють і нею користуються.

У нашому суспільстві існують різні позиції стосовно проблеми інклюзивного навчання. Якщо батьківська громадськість виступає ініціатором інтегрованого навчання, визнає спільне навчання як потребу, то педагогічна громадськість більш стримана в ініціативах і визнає таку форму навчання як необхідність. Педагоги розуміють і визнають всю складність цього нового та нетрадиційного підходу в навчанні. Звідси змінюється характер і зміст основних напрямків роботи школи, наповнюється створенням атмосфери співробітництва та взаємодії всіх учасників педагогічного процесу. Як результат, правильно організоване спільне навчання змінює всіх – і батьків, і педагогів, і учнів.

Ставлення до питання впровадження інклюзивної освіти в Україні різняться. Якщо більшість батьків активно сприяє впровадженню комплексної форми навчання і підтримує ідею розвитку сумісного навчання, то освітянська громадськість налаштована більш консервативно і сприймає подібну модель освіти як вимушену вимогу сьогодення. Вчителі усвідомлюють і приймають труднощі застосування нового і незвичного для них методу виховання та навчання. Відповідно, міняється сутність і характер головних аспектів діяльності навчального закладу, формується середовище взаємодії та спільної роботи між усіма членами освітнього середовища. В результаті належним чином сплановане спільне учіння формує кожного - і батьків, і педагогів, і школярів.

Особам з ООП необхідно здійснювати підтримку в опануванні загально навчальних умінь і навичок, а до того ж прийомів пізнавальних та навчальних здібностей. Результатом успішної роботи вважається той факт, що такі особи все рідше стали звертатися за індивідуальною допомогою, а також менше вимагають надання інтенсивної підтримки в процесі навчання. Рівень самостійності учня зростає, а його допомога зменшується до надання якомога меншої кількості сприяння та підтримки з усіх сторін, що взаємодіють. Підсумок є індивідуальним і в будь-якому випадку відповідає початковим потенційним здібностям вихованців, які формуються в результаті процесу навчання і виховання.

Орієнтуючись на дослідження Волошиної (2016) стосовно оволодіння сучасними засобами навчання англійської мови на заняттях в умовах інклюзивного класу сучасними комунікативно-ігровими методами, які включають застосування комплексу різноманітних завдань, орієнтованих на формування та розвиток прийомів сприйняття, мислення, інтелектуальних умінь і навичок, а також на становлення індивідуальності учня, є важливою частиною професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови.

Результатом викладання використання названих методик є розвиток спілкування дітей, формування у них умінь розв'язувати мовленнєві завдання в будь-яких галузях і умовах комунікації за допомогою мовних засобів.

Під час проведення навчальних заходів з навчальної дисципліни "Методика викладання іноземної мови дітям з особливими освітніми потребами" необхідно сформувати у майбутніх фахівців умінь застосовувати окремі форми, способи та методи викладання іноземної мови для навчання осіб з ООП, зокрема: арт-терапію та її види: зокрема казкотерапію, музичну терапію, метод зображення техніки квілінгу; методику логопедичної ритміки; методику роботи з використанням елементів інтерактивної книги; методику двомовного викладання; методику роботи із закритим малюнком. Також не слід відкидати застосування сучасних новітніх технологій у сфері навчання, використання засобів невербальної комунікації, поєднання візуальних, мовленнєвих та діяльнісних методів навчання основ іноземної мови, проведення різних видів навчальних ігор, зокрема й мовленнєвих, проведення нетрадиційних занять, тощо (с. 142-149).

У процесі опанування англійської мови особами з ООП дієвими стають наступні види інтерактивних навчальних технологій: взаємодія в парах, трійках, змінних трійках, "Карусель", "Акваріум", "Велике коло", "Мікрофон", "Незакінчені речення", "Мозковий штурм", "Аналіз проблеми", "Мозаїка", "Коло ідей", рольові ігри (рольова гра, імітація), дискусія, ток-шоу тощо.

Засновуючись на результатах дослідженнях Литовченко, Жук, Федоренко і Таранченко (2018) можна стверджувати, що якщо дитина з порушенням слуху, більше уваги потрібно звернути на розвиток писемного мовлення. Викладач не має зосереджуватися на вивченні розмовної мови, оскільки це є найслабшою стороною саме у цих дітей. При викладанні англійської мови дітям з порушеннями слуху необхідно застосовувати

індивідуальний та системний підхід. В цьому випадку вчитель повинен спочатку ознайомитися з навчальними вимогами учнів, що в свою чергу зможе допомогти правильно налаштувати процес навчання та сформувані спеціальні умови, які допоможуть зацікавити учнів у засвоєнні навчального матеріалу. Логічно і розумно з такими дітьми потрібно якомога більше комунікувати, регулярно багаторазово підкреслюючи і повторюючи окремі слова і фрази. Проте це не свідчить про те, що з початку і до останнього моменту заняття необхідно тільки спілкуватися, оскільки в учнів увага нестабільна і розсіюється. Отже через це варто вносити в урок елементи гри, руханки, перегляду різноманітних програм та навчальних відео.

Інтерактивні програми Power Point дають змогу представити будь-які навчальні теми наочно та доступно, включаючи ті, які можуть здаватися для учнів нецікавими, а крім того, формувати та відпрацювати вміння слухати та розуміти мову за допомогою використання різних методик, практикувати, закріплювати та покращувати лексику та граматику, контролювати себе та виправляти недоліки, що є досить актуальним для подальшого розвитку мовленнєвих навичок.

Опираючись на статтю Shah (2007) про рішення про вибір між інклюзивним та спеціальним навчанням, а так само способів інклюзії, є важливим дослідженням, яке визначається спеціальними освітніми потребами особи, та іншими чинниками. Результати досліджень показують, що британські підлітки та молоді люди з тяжкими порушеннями, які навчалися як у спеціальних, так і в загальноосвітніх школах, загалом віддають перевагу спеціальній освіті, адже:

- класні кімнати в закладах спеціальної освіти облаштовані з огляду на індивідуальні можливості осіб з певними нозологіями, щоб вони могли самостійно переміщатися (самостійно відчиняти двері, підніматися сходами тощо);

- учні одержують повноцінну корекцію від кваліфікованих спеціалістів (фізіотерапія, гідротерапія, логопедичні заняття тощо), а так само отримують змогу навчатися та відпочивати (наприклад, тренуватися, займатися спортом, плаванням тощо);
- педагогічна та виховна підтримка для учнів є необхідною та достатньою для навчання їх навичкам (зокрема, читання та письма) та формування їх фахових прагнень (наприклад, стати вчителем);
- транспортні умови є відповідними до потреб учнів;
- учні мають перерву в навчанні в той самий час, що й їхні однокласники, і їм не треба бути присутніми в навчальному класі на окремих заняттях з помічником вчителя;
- соціальна адаптація в оточенні своїх однолітків є найбільш результативною, а також спостерігається менше проявів психологічного впливу чи нехтування з боку оточуючих.

Щодо форми інклюзії, яку доцільно використовувати, то обирати між забезпеченням особі з інвалідністю щоденної суттєвої підтримки з боку асистента вчителя та формуванням її академічної незалежності та навичок соціальної компетентності слід з урахуванням: тяжкості та наявності симптомів захворювання, бажання батьків працювати зі шкільним персоналом, відношення учня до навчання та інших факторів.

На фоні різних підходів до цього питання у суспільстві виділяються дві основні позиції: активна підтримка батьків та більш консервативний настрій освітянської громадськості. Проте, правильно організоване спільне навчання змінює усіх учасників освітнього процесу, сприяючи взаєморозумінню та співпраці між ними.

Значна увага приділяється не лише розвитку мовленнєвих навичок, але й інтеграції учнів з ООП у загальний навчальний процес. Це вимагає від вчителів

не лише знань про психологічні особливості учнів, але й готовності до застосування різноманітних методів та засобів навчання. Серед таких методів особливе місце займають ігрові техніки, використання різноманітних візуальних та аудіовізуальних матеріалів, а також інтерактивні форми роботи.

Дослідження Казанічер (2019) показують, що спеціалізована освіта надає учням з ООП широкі можливості для повноцінного розвитку та соціальної адаптації. Вона сприяє формуванню навичок, необхідних для самостійного функціонування в суспільстві, та забезпечує їм комфортні умови для навчання та розвитку (с.164-167).

Таким чином, впровадження інклюзивної освіти в Україні відображає різноманітність суспільної думки та потреб освітянської громадськості. Проте, відповідальність за успіх цього процесу лежить на плечах усіх учасників освітнього процесу, від вчителів до батьків, спрямовуючи їхні зусилля на створення сприятливого середовища для розвитку кожної дитини.

ВИСНОВКИ

Процес розвитку інклюзивної освіти в навчальних закладах різних типів та загалом освітньої системи для осіб з порушеннями розвитку в Україні, можна розглядати як складний, різноманітний та динамічний процес, що визначається не лише історичними чинниками, але й сучасними потребами суспільства в інклюзивному середовищі.

Починаючи (1991–2000 рр.), інклюзивна освіта стала популярною та досить доступною та зручною в Україні. Другий етап розвитку розпочався (2001–2010) рр, з поглибленням в інтеграцію дітей з вадами до закладів загальної середньої освіти. Третій етап розпочався з 2011 року до сьогодні, з моменту коли в Україні інклюзивна освіта набула статусу однієї з пріоритетних сфер.

Важливо зазначити, що залучення батьків до виховання та навчання дітей з особливими освітніми потребами має суттєвий ефект, а їхня безпосередня участь є запорукою ефективності навчального процесу.

"Функції інклюзивної освіти" визначають ключові шляхи впровадження інклюзивної системи освіти. Окреслено різні аспекти та функції, які мають ключове значення для надання рівних можливостей усім учням для участі в освітньому процесі, незважаючи на їхні індивідуальні потреби та здібності.

Функції інклюзивної освіти передбачають широкий спектр завдань, ці функції включають універсалізацію доступу до освіти та соціалізацію осіб з інвалідністю в соціум, забезпечення їхньої рівності та відповідальності за свій навчальний процес.

"Класифікація інклюзивної освіти" має узагальнити основні принципи та аспекти інклюзивної освіти, які визначаються як на рівні законодавства, так і на практиці. Головними аспектами для вивчення є забезпечення права на освіту кожної особистості, незважаючи на освітні проблеми, а також забезпечення індивідуального підходу до особливостей потреб кожного учня.

Також важливий момент класифікація освітніх труднощів на окремих рівнях, що надає можливість класифікації та систематизації підходів до надання підтримки. Виділено п'ять рівнів підтримки, які враховують різноплановість освітніх потреб осіб з труднощами в освіті та дозволяють забезпечити індивідуальні методичні підходи до виховання та навчання кожної дитини.

Акцентується увага на тому, що зосередження на індивідуальних потребах дитини є вагомим кроком на шляху до інклюзивної освіти. Даний підхід направлений на прийняття до уваги особи кожного учня, беручи до уваги його здібності та розвиток потенціалу, а не лише характеристики його здоров'я чи навчальні навички.

Зазначено необхідну співпрацю з кваліфікованими спеціалістами та навчальними закладами для підтримки учнів з особливими потребами у навчанні. Забезпечення сприятливого середовища для навчання та розвитку учнів.

Інклюзивне навчання в Україні визначає основні принципи та процедури впровадження інклюзивного навчання, зокрема, право батьків обирати форму та місце навчання для своїх дітей, а також порядок зарахування дітей з особливими освітніми потребами до загальноосвітніх навчальних закладів.

Основними складовими впровадження інклюзивної освіти є формування відповідного освітнього середовища, пристосування освітніх програм і планів, забезпечення індивідуального підходу до потреб кожної окремої дитини, а так само створення відповідних освітніх коригувальних заходів. Контроль якості інклюзивної освіти полягає у створенні та постійному оновленні персонального навчального плану для кожної дитини з особливими освітніми потребами, а так само в забезпеченні регулярного контролю та аналізу прогресу в навчанні.

Асистенти вчителя виконують найважливішу роль у впровадженні інклюзивної освіти, надаючи персональну підтримку та супровід дітям з освітніми потребами, допомагаючи у співпраці з батьками та фахівцями, а також здійснюючи інші функції, націлені на підтримку успіху кожного окремого учня. Таким чином, інклюзивна освіта в Україні вимагає системного підходу та об'єднання ресурсів усіх учасників навчального процесу для створення однакових умов для забезпечення рівних можливостей та життєвого успіху кожної дитини в навчанні та суспільстві.

У теперішньому освітянському середовищі необхідно враховувати проблему опанування іноземної мови учнями з особливими освітніми потребами, так як сучасна система освіти постає перед необхідністю реформування та пошуку нових підходів до викладання англійської мови на всіх рівнях навчання. Успішна реалізація цього завдання вимагає від вчителів усвідомлення їхніх потреб та вміння пристосовувати навчальні програми і методи викладання до їхніх потреб.

Водночас, зважаючи на позитивний досвід і практичні переваги інклюзивної освіти, перебування учнів у закладах спеціальної освіти може стати для них більш впевненим рішенням, яке вони можуть прийняти.

Інклюзивне навчання англійської мови потребує всебічного підходу, а рішення про застосування інклюзії необхідно аргументувати і здійснювати з метою врахування індивідуальних потреб учня. Вдале використання цих методів дозволить учням з особливими освітніми потребами успішно опанувати англійську мову та досягти успіху в адаптації в колективі та соціумі.

РЕЗІЮМЕ

В умовах науково-технічної революції та економічного розвитку України проблема розвитку інклюзивної освіти в Україні залишається актуальною.

Суспільна та педагогічна значущість проблеми зумовили вибір теми курсової роботи: «Розвиток інклюзивної освіти в Україні».

Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, резюме українською та англійською мовами, списку використаних джерел.

Обсяг роботи складає 41 сторінок. У списку використаної літератури 20 джерела, зокрема 1 – англійською мовою.

У першому розділі роботи обґрунтовано психолого-педагогічні засади інклюзивної освіти в Україні. Визначено історію виникнення інклюзивного навчання, на основі функцій та класифікацій інклюзивної освіти.

У другому розділі розкрито шляхи реалізації інклюзивної освіти в Україні у процесі навчання іноземної мови. Визначено особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні, сучасні підходи до вивчення іноземної мови школярами з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: інклюзивна освіта, класифікація інклюзивної освіти, функції інклюзивної освіти, методика викладання, інтерактивні методи навчання, освітні послуги.

RESUME

In the context of the scientific and technological revolution and economic development of Ukraine, the problem of inclusive education in Ukraine remains relevant.

The social and pedagogical significance of the problem led to the choice of the topic of the course work: "Development of Inclusive Education in Ukraine".

The term paper consists of an introduction, two chapters, conclusions, a summary in Ukrainian and English, a list of references.

The volume of the work is 41 pages. The bibliography includes 20 sources, including 1 in English.

The first chapter of the paper substantiates the psychological and pedagogical foundations of inclusive education in Ukraine. The history of the emergence of inclusive education is defined, based on the functions and classifications of inclusive education.

The second section reveals the ways of implementing inclusive education in Ukraine in the process of teaching a foreign language. The peculiarities of the implementation of inclusive education in Ukraine and modern approaches to foreign language learning by students with special educational needs are determined.

Key words: inclusive education, classification of inclusive education, functions of inclusive education, teaching methods, interactive teaching methods, educational services.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Войтовська, А. (2022). Роль Асистента вчителя у соціальній адаптації дітей з інвалідністю Практичний досвід. *Humanitas*. № 4. С. 16–21. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.4.3>
2. Волошина, О. (2016). Підготовка майбутніх учителів іноземної мови до роботи в інклюзивних класах. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Педагогіка*. 2016. № 4. С. 142–149.
3. Литовченко, С., Жук, В., Федоренко, О., & Таранченко, О. (2018). Дитина з порушенням слуху. Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру».
4. Матрос, О. (2020). Історія становлення інклюзивної освіти в незалежній Україні: Соціально-правовий аспект. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.
5. Казачінер, О. С. Навчання іноземних мов дітей з особливими освітніми потребами. http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/11/part_1/37.pdf.
6. Калініченко, І. (2022) Діяльність інклюзивно-ресурсних центрів щодо підтримки дітей з освітніми труднощами. *Перспективи та інновації науки*. № 2 (7). [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2\(7\)-324-332](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2(7)-324-332)
7. Колупаєва, А., & Таранченко, О. (2016). «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: монографія. ТОВ «АТОПОЛ»,. (Серія «Інклюзивна освіта»).
8. Коноз, О., & Степанова, Т. (chair) (2021). Концептуальні засади інклюзивної освіти: Принципи та функції. *Education and science of today: intersectoral issues and development of sciences*.
9. Миськів, Л. І., (2013). Принципи, завдання та функції інклюзивної освіти як світової моделі соціалізації осіб з обмеженими можливостями. *Європейські перспективи*. №10.

10. Миронова, С. (2020). Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навчально-методичний посібник.
11. Порошенко, М. (2019). Інклюзивна освіта: навчальний підручник. ТОВ «Агентство «Україна». <http://poroshenko.com/data/group/21/site2-bff4eba3e5.pdf>
12. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021> (Додаток 3)
13. Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг : Закон України від 06.09.2018 р. № 2541-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2541-19#Text>
14. Положення про інклюзивно-ресурсний центр: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 р. № 545 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text>
15. Умови допуску асистента учня (дитини) до освітнього процесу для виконання його функцій та вимог до нього : Наказ МОН України від 17.11.2021 р. № 1236. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0073-22#Text>
16. Закон України «Про освіту». (2017). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (частина 5 статті 3)
17. Ферт О., & Голуб Р. (2022). Особливості розвитку інклюзивної освіти в Україні. *Перспективи та інновації науки*. № 1 (6). [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-1\(6\)-351-359](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-1(6)-351-359)
18. Хмелівська, С. & Самойленко, Д. (2020). Підготовка майбутніх учителів іноземної мови в магістратурі: досвід Словаччини: *Humanities science*

current issues. Т. 5, № 27. С. 177–182. <https://doi.org/10.24919/2308-4863.5/27.204511>

- 19.Чекан, О. (2022). Рівні підтримки щодо організації освітнього процесу осіб з особливими потребами. *Acta Paedagogica Volynienses*. № 4. С. 165–169. <https://doi.org/10.32782/apv/2022.4.26>
- 20.Shah, S. Special or mainstream? The views of disabled students. *Research Papers in Education*. 2007. Vol. 22, Issue 4. P. 425–442.